

ДУХОВНИ ОРИЈЕНТИРИ

Свети владика Николај (Велимировић)

НЕ КРАДИ ДРЖАВУ

I

Не кради државу, јер је скупо плаћена. Браћа твоја изгинула су у ратовима бранећи државу. Они су положили животе своје за државу – како се ти усуђујеш красти и поткрадати ту прескупу тековину? Ова је држава и њихова колико и твоја, и више је њихова, јер су је платили више од тебе; више су уложили у њу него ти. Ја кажем: држава је својина и оних који леже у гробовима колико и оних који играју по салонима, и још више. Ко, дакле, краде државу, мародер је исто као и онај ко пљачка мртве. Јер и један и други ударају на својину мртвих.

Твоји ђедови и прађедови и чукунђедови борили су се за ову државу, мучили се за њу, уздисали, плакали, знојили се, крвавили се, умирали. Безумнице! Кога крадеш? Крадеш своју најближу својту, која те из гробова проклиње. Одсецаш се од ње и она од тебе. Твоји преци не признају ти право грађанства у овој њиховој држави; они те се отресају пред Богом и убрајају те у род пацова. Кад крадеш државу, крадеш отаџбину своју, земљу отаца својих; и крадеш браћу своју, синове и кћери отаца твојих. Замисли, да сви пођу за твојим примером; да сви почну красти државу своју – шта би било? Земља витезова и мученика претворила би се у јаму пацова! И Бог праведни, који гледа по земљи и тражи људе, одузеће земљу од пацова и дати је људима, странцима изблиза или издалека.

Гле, још плачу ратне удовице. Још се муче неодрасли сирочићи, питајући мајку, где им је отац. А мајка им одговара:

Погинуо је за ову државу. Потонуо је у море, и рибе су га појеле.

Ово није разговор једне мајке са својим сиротанима, него многих и многих хиљада мајки удовица са децом својом.

Зар тебе не хвата језа од оваквих разговора, који испуњавају ваздух који ти дишеш од Великог рата до данас? Како да се дрзнеш пружити руку у хазну државну, да украдеш, да заграбиш? У тој хазни је и крв погинулих ратника, и порез њихових удовица и сирочића. Крв и сузе крадеш кад државу крадеш. То ћеш дати својој деци да једу – ту крв и те сузе. Отров ћеш им дати, и потроваћеш их. Тако ћеш достојанство родитеља претворити у подлост убице.

Ово ти не знаш, и не верујеш. Јер не верујеш у живог и свевидећег Бога, страшног равнитеља правде.

Но доћи ће час када ћеш сазнати и поверовати, али тај час може бити – тринаести.

II

Гробља и олтари, то је твоја земља, Србине, то држава твоја. Било да орач оре по долини или по планини, изорава људске кости. То су већином кости твораца и бранилаца државе. И још тако често завре плуг за зидине погребених цркава. То су задужбине и светилишта отаца твојих. Цела ти је земља покривена гробљима и олтарима, више него ма која друга на овом европском континенту. Шта представљају та гробља? Жртву људску за Божију правду. Шта представљају ти олтари? Жртву Сина Божјег за спасење људи. Жртвеник је, дакле, земља твоја у дужину и у ширину и у дубину. Хоћеш ли красти са тог жртвеника? Крађа на гробљу назива се мародерство; крађа у храму – светотатство. Хоћеш ли овим титулама на себи заменити титуле твојих предака, који су се звали свеци, јунаци, родољуби, мученици? Хоћеш ли крађом са гробља и олтара понизити и окаљати оно морално племство које је најсјајније наслеђе твоје и твога народа? Твоја земља није нека безљудна прашума, у којој су само кости зверова. Твоја је земља прастаро насеље људско, прастаро бојиште за царство небеско, „за крст часни и слободу златну“, прастаро гробље људско и светилиште Божје. Величина греха цени се и по месту где се грех учини. Исти грех кад се учини у прашуми и у храму, различито се цени и различито осуђује. Крађа на гробљу и у храму много теже се кажњава него крађа у прашуми.

Да ли си мислио о овоме? Да ли осетио ово? Да ли си мислио о томе, зашто Бог спушта и попушта толике ударе на тебе? Да ли си се икад запитао: зашто су удари судбе тежи у овој земљи него у многим другим земљама?

Зато што је ова земља покривена мученичким гробљима и светим храмовима више него друге земље, и што се тежина греха цени по месту где је грех учињен. То је закон вечне Етике, чију жаоку ти

осећаш тако често и тако болно на светој земљи својој.

Не кради. Не кради земљу своју и државу своју, ако желиш да вечна Етика увуче натраг жаоке своје и почне лити мед на усне твоје и на усне деце твоје.

III

Сваки који краде, истријебиће се, рекао је Свевишњи преко пророка свога (Зах. 5, 3). Тако и онај ко се криво куне. Јер је, каже, и једно и друго проклетство.

Не кради уопште; но нарочито не кради државу своју; ни државни новац, ни државну земљу, ни државну шуму, ни државни материјал, нити ма какву државну имовину. Јер ако крадеш, навлачиш проклетство на себе, на дом свој, и на саму државу. Где је крађа, ту нема благослова, ту је проклетство. То нам сведочи Свето Писмо, у коме је на првим странама записана заповест Божја: Не укради. Свето Писмо као основна истина наше вере и закона Божјега не објављује само голе заповести, него наводи и примере и догађаје из живота који сведоче какве последице неминовно наступају када људи газе заповести Господње. Да наведемо овде један страشان пример:

Када Исус Навин проведе народ израиљски преко Јордана и уведе га у Земљу обећану, он поче да заузима ту земљу, село по село, град по град. Тако заузео долину Јорданску, па онда и град Јерихон. Приликом заузимања Јерихона, Навин издаде заповест, да све ствари и посуђе што се заплени у Јерихону од сребра и злата, бронзе и гвожђа, све то да се сабере на гомилу и као опште добро **да уђе у ризницу Господњу**, а да се нико не дрзне ма шта узети за себе, да не би навучао на себе проклетство. Тако је сав народ поступио осим једног јединог човека крадљивца. Тај човек се звао Ахан, син Хермијин. Он украде од оних заплених ствари нешто сребра и злата и закопа у свој шатор. И разгневи се Бог због те крађе на цео народ Израиљев. И цео народ би ударен због греха једног лопова. Јер одмах затим посла Навин 3000 војника на малени град Гај, у коме беше слаба непријатељска одбрана. Али се догоди да Гајани одбише Израиљце, и побише свих 3000 Израиљаца. И ожалости се тешко сав народ израиљски, а вођ народни паде лицем у прашину пред Господом вапијући и тражећи објашњења ове пропасти. И дође му одговор, да је то због крађе оних ствари. Зато, *нећу више бити с вама, рече Господ, ако не истријебите између себе проклетиње*. Чувши ово, пође Исус Навин да тражи кривца, и нађе га у лицу Ахана, сина Хермијина. Због тога би засут камењем од целог народа и тај Ахан и сав пород његов и сва имовина његова (Ис. Навина 6, 7).

Не кради, дакле, ништа што је државно, и не навлачи зло на себе, на децу своју и на народ свој. Јер ко крађом тај отровом храни децу своју, храни их стрихнином.

IV

Увреда је кажњива. Ко увреди једнога човека, кажњава се за увреду једнога; ко увреди многе људе, кажњава се за увреду многих. Ко увреди државу, кажњава се за увреду милиона људи.

Тако и ко нанесе штету појединцу, или многима, или целој држави. Ко учини штету држави, учинио је штету милионима грађана те државе. Отуда је крађа од државе далеко већи преступ него крађа од појединих људи.

И још: ко украде од појединца, украде од имућнога, од онога који има. Ко пак украде од државе, тај украде од свију који плаћају порез држави, то јест не само од имућних него и од сиромаша, јер порез држави плаћају и сиромаси, слуге и слушкиње, аргати и надничари, праље и послужитељи, печалбари по туђим земљама и бедни трудбеници по рудокопима испод земље, и сељак који оре са кравама, и самохрани старци и старице, и чистачи улица. За порез продаје се сиромашу кућа, и овца, и бакрач, и све покућанство. Човек који нема ништа, мора да позајми и да плати порез. Државно благо заливено је потоцима зноја и суза сиротињских. Пут којим то благо тече у државну благајну, испуњен је вапајем и риданјем. Заиста, тешко је замислити веће непоштење него пружити руку и украсти од тога општег, државног блага. И тешко је замислити веће глупости од те.

Ја кажем, да је крађа од државе велика глупост; не само велико непоштење него и велика глупост. Велико непоштење, јер ко краде од државе, краде и од онога који нема, тј. коме је продата и последња имовина за порез или ко је узајмио да би се држави одужио. Но и велика глупост; ево како и зашто:

Ко украде од државе, тај улази у непријатељство са државом. Он и држава постају као зарађене стране. Он почне мрзети државу и држава њега. Нико толико не говори против државе колико онај ко краде државу. То је, заиста за дивљење и за причу. Но то је факат и искуство. Поштен занатлија, коме је бакрач продат за порез држави, не говори толико против државе, колико то чини лопов који краде државно благо, или ма какву државну имовину. Јер свако ко краде, омрзне онога од кога краде. Ко краде

од државе, омрзне државу, и убрзо он осети, да и држава њега мрзи, тј. да га мрзе сви грађани државе. Он онда све више краде од државе, све више мрзи државу и све гласније виче на државу. Нико заиста толико не виче на државу колико лопов који поткрада државу. Он не зна зашто виче, али га нешто гони да виче на државу. У ствари он се виком на државу брани од државе, од државне мржње, од мржње милиона грађана према њему као лопову државном. Он је усред те мржње као утопљеник усред мора. Иако у држави нико не зна да је он лопов осим њега и Бога, ипак сви грађани државе гледају на њ попреко и осећају мржњу према њему, не знајући ни сами зашто. И он ставља насупрот те мржње своју мржњу. Он виче на државу зато што је крив држави. Том виком он себе објављује као лопова државног. Но то је тајна за чуваре закона и реда у држави. То је рат невидљиви, психолошки, унутарњи. То свако не разуме; но то је јасно за богослова. Држава све више постаје пакао за онога ко краде државу. Зар, дакле, није глупост красти државу? И мачка се чува од крађе у кући кад види домаћина присутна, осим ако је слепа. За човека слепо, то је глупост. Само ко је глуп, тај краде у присуству свевишег Бога, не мислећи о ударцима које не може избећи.

V

Потонулу лађу извадили људи из дубине мора. При томе послу сви су се намучили, неки чак животом платили. Но кад је лађа спасена, сви су се радовали и почели лађу оправљати и уређивати. Но нашли се зли људи, који су почели красти са лађе даске и ексере, точкове и ужета, челичне шипке и синцире; неки су украли степенице, неки чак пробушили бок лађе да би узели штогод из доњих магацина; други опет покрали електричне лампе и жице. Зар неће таква лађа опет потонути? Поштени путници на лађи мало слуте да су у опасности. Но кад вода груне у лађу и светлост се погаси на лађи, затрубиће капетан и позвати све путнике да помогну спасавати лађу, али – може бити доцкан. И кад буде доцкан, лађа ће поново потонути у дубину морску.

Примени ову слику на историју твоје државе, и страх ће ти укочити руке да не крадеш. Није ли твоја државна лађа била 500 година под водом? Сад је лађа извучена из дубине, а ја ти рекох раније по какву и колику цену. Да не говорим о поднетом труду и зноју и мукама неколиких поколења око спасавања лађе: војске и војске нашле су смрт у дубини док се државна лађа спасла и поново изашла на светлост сунца. А број осакаћених, ослепљених, унакажених, пребијених, па број удовица, па сирочади – ко може све те бројеве сабрати за последњих сто и тридесет година! И како да не буде проклет од Бога и од народа ко ради да државна лађа поново падне у пропаст!

Престани, дакле, красти, да не паднеш под клетву твораца државе и да не навучеш клетву на наследнике државе, на децу своју. Престани красти, престани красти, престани красти, и врати држави оно што си украо од државе. Чуј заповест Божјег апостола: *Ко је крао нека више не краде него нека се још труди и чини добро рукама својим* (Ефес. 4, 28).

VI

Буди држави од користи. Не само не кради државу, него буди јој од користи. Подај, подај, помози јој. Ако си до сад поткрадао своју државу, врати двоструко ако нећеш четвороструко као што је учинио непоштени Закхеј кад је осетио страшно присуство Бога и обратио се поштењу. Врати бар двоструко; врати одмах; врати да нико не зна. Знаће Онај који све зна, а народ ће осетити, и сви грађани промениће непријатељски став према теби. А деца твоја биће здрава и напредна.

Ако примаш какву плату од државе, сматрај да више примаш него што заслужујеш и буди благодаран држави.

Ако позајмљујеш или продајеш нешто држави, не прецењуј и не уцењуј. Него тражи мању добит од државе него што би тражио од појединца.

Ако лиферујеш држави, лиферуј по погодби тачно и часно, и подај нешто више и боље – а никад мање и горе – него што је погодба.

Ако купујеш за државу материјал у иностранству, не примај лични проценат који ти нуде страни фабриканти и трговци. Јер оно што, тобож, теби на дар дају, стављају на рачун твоје државе под неким видом. И тако тебе чине лоповом твоје државе. Буди задовољан путним трошковима и дневницама које ти држава даје, па чак и од овога нешто уштеди и врати држави.

Учини за државу увек више него што те држава плаћа. Само тим вишком мери се родољубље. И само се помоћу тих вишкова може држати, одржати и унапредити.

Не износи свој новац из своје државе у туђу државу. Тиме чиниш част туђој држави а понижење и штету својој. И ово је крађа и проклетство. Она је држава најсигурнија без обзира на њену величину – где влада највеће поштење. Ти чиниш своју државу несигурном својим непоштењем. Знај, да ако

пропадне твоја држава, и ти ћеш пропасти у њој пре него што прескочиш границу и загрлиш свој новац у туђој земљи. Твој живот пропастиће у твојој држави а твој новац у туђој. То је обична освета Вечне Правде, која гледа и види.

Безумник чува а не зна за кога чува, каже непогрешна Књига.

Не прецењуј што дајеш држави; не потцењуј што примаш од државе.

Не наплати две плате за једну услугу држави: крађа је и проклетство.

Не одсеци кришом једно дрво из државне шуме: крађа је и проклетство.

Не заузни и не преори државну земљу: крађа је и проклетство.

Не узми ниједну ствар из државног слагалишта и ниједну пару из државне благајне: крађа је и проклетство.

Ако те држава не ухвати у крађи, ухватиће Онај који је за себе рекао: *Ја сам цар над царевима и господар над господарима; моја је земља и ја је дајем коме хоћу.* Због множине поштених Бог даје државу једном народу, а због множине непоштених одузима. Ако ти крадеш своју државу, па држава пропадне, нико неће бити крив него ти.

Ко украде један динар од приватног човека, одговара за једну крађу, јер је покрао једног човека. Ко украде један динар од државе, рецимо од Југославије, тај је покрао 15 милиона душа те државе. Тај је одговоран за 15 милиона крађа.

Ако су људски судови немоћни да то схвате и казне, казниће Онај који све види, све зна, који државе даје и одузима, који суди по вечној правди, и који кад осуди на вечну робију, онда је робија, уистини, вечита.

Нека чују, дакле, и упамте ову реч они који се лакоме на државно добро.

Ко год изврши једну крађу државне имовине, аутоматски је одговоран у Југославији за 15 милиона крађа.

ДОДАТАК

Поштени стварају и држе државу. Или како су сељаци шумадијски поштовали и помагали своју државу

Познато је како је кнез Милош у младости својој служио код неког домаћина газда Аксентија у селу Добрињу. Доцније је Милош постао устаник и војвода и кнез. Као кнез и господар малене сељачке државе сети се Милош свога негдашњег газде Аксентија, па га позове к себи у госте. Када Аксентије дође, кнез Милош га срдачно дочека и задржа дуже времена као свога госта. Па кад су се наразговарали о свему што је било и прошло, поведе домаћин свога госта да му покаже благајну државну. У благајни је лежао разнолик новац, гомиле и вреће сребра и злата и бакра. Задиви се Аксентије видећи толико благо како никад нигде није видео. А кнезу беше мило што се Аксентије тако задиви сабраној и уштеђеној имовини народној. Па хтеде се кнезу да мало искуша овога простог и неписменог сељака (какав је и он био), па му рече:

Газда Аксо, чиниш волико, много си ти мени добра учинио кад сам служио код тебе. Не знам како да ти се одужим. Него ево узми од овога блага колико ти драго.

Аксентије се мало замисли, погледа у оне гомиле државнога блага, очи му заводнише од суза, па ће рећи кнезу:

Господару, ово је заједничко благо целог народа. Па кад би свако одавде узео колико би хтео, брзо би тога блага нестало. Одавде се не узима него се овде додаје.

И рекавши ово, узне кесу иза појаса, раздреша гајтан, па извади два сребрна цванцика и баци на ону гомилу.